2022/1

r0.9a

Poutník

časopis Obce unitářů v Brně

Deset rad podle N. F. Čapka

1. **Žijte jednoduše.** Žijte prostě, abyste měli málo potřeb. Nedělejte si zbytečné starosti, zvláště cizí si nepřipouštějte. Buďte spokojeni s tím, co máte.

2. **Nelpěte na hmotných věcech.** Mějte na paměti, že hmotné věci jsou pomíjivé. Zajímejte se o věci hlubší, víc získáte. Zachovejte si vnitřní svobodu.

3. **Žijte krásou.** Nezapomínejte na krásné, radostné okamžiky, ale zapomeňte na smutné, nepříjemné. Zbavte se zloby, zášti, nenávisti a odpouštějte těm, kdo vám ublíží. Za dobro buďte vděční, nezapomínejte na ně.

4. **Žijte přítomností.** Pravý život je to, co prožíváte právě nyní. Budoucnosti se nebojte – věřte v ni. Na stáří nemyslete a na minulost příliš nevzpomínejte.

5. **Buďte tvůrčí.** Nezahálejte a stále se něčím zaměstnávejte. Buďte tvořiví, stále se učte a vzdělávejte.

6. **Hledejte krásu.** Těšte se z krásných věcí, přírody, hudby, literatury a jiných umění. Krása je potravou duše.

7. **Radujte se.** Udržujte se v dobré náladě. Pěstujte humor a pamatujte, že veselá mysl je půl zdraví a půl krásy.

8. **Mějte rádi lidi.** Mějte lidi rádi a lidé budou mít rádi vás. Pomáhejte druhým! Více než na své trápení myslete na to, jak udělat radost druhým. Nemůžete-li o druhých mluvit dobře, raději mlčte.

9. **Buďte skromní.** Zachovejte si střídmost a ve všem buďte umírnění.

10. **Mějte víru.** Dbejte o vaši víru v Boha – Nejvyšší Moudrost. Uvědomujte si její přítomnost v sobě i ve všem.

OBSAH

r 0.9b

Vzpomínka na Staňkovu *(Rev. Mgr. Jarmila Plotěná)* _____ 2
Vzkaz budoucím *(Rev. Mgr. Jarmila Plotěná)* _____ 3
Konec nenávisti *(Bc. Daniel Novotný)* _____ 5
Zářivá *(Bc. Daniel Novotný)* _____ 6
Lán slunečnic *(Rev. Mgr. Jarmila Plotěná)* _____ 8
Fragmenty duší *(PhDr. Radovan Lovčí)* _____ 9
Pro pozorovatele oblohy *(Rev. Mgr. Jarmila Plotěná)* _____ 15
Dva velkolepé motivy v jednom příběhu
(ThMgr. Milan Klapetek) _____ 17
Aktuální? *(Rev. Mgr. Jarmila Plotěná)* _____ 23
Pozorovatel *(Pelco)* _____ 24

Doprovodné fotografie:

- Archiv Jarmily Plotěné
  - titulní strana obálky – stoleček Staňkova
    s. 2 – ze Staňkovy
    s. 13 obloha
    s. 19 kruhy?
- Archiv Miloše Kamenického – s. 20 – horská řeka

VZPOMÍNKA NA STAŇKOVU

Jak čas pádí za chvíli to bude v dáli,
svorní jsme tam byli a občas se i pohádali,
rádi jsme tam čaj pili, meditovali i život probírali,
svoje stopy jsme tam zanechali.

Jarmila

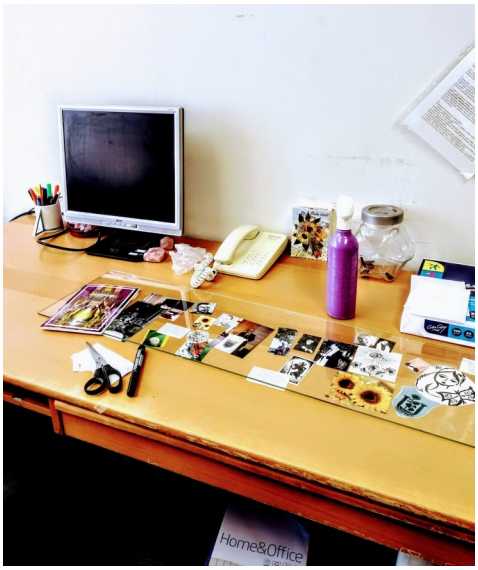

VZKAZ BUDOUCÍM

Jarmila Plotěná

I v dávných dobách měli lidé snahu zachovat pro příští generace svoji víru a ideály, proto ukládali významná poselství na bezpečná místa, tak aby tyto odkazy mohly být v daleké budoucnosti nalezeny. Často se takové vzkazy nacházejí v základech chrámů a jiných posvátných staveb a oslovují nás myšlenkami, kterými žili naši předchůdci a z nichž některé mají jistou platnost i pro nás.

Také unitáři se přidávají k oněm poselstvím volajícím do budoucích časů, nejen z touhy zachovat památku na svoje působení, ale zvláště pro přesvědčení, že jejich myšlenky a ideály mají význam i pro dalekou budoucnost. Vznikla tak iniciativa oslovit unitářské obce, aby vytvořily vzkaz pro budoucí, který bude uložen do časové kapsle umístěné do základů budovy Unitarie na Karlově 8 v Praze.

Za OUB posíláme následující text.

Zdravíme ze své současnosti, Vás, kteří převezmete štafetu unitářského hnutí třeba i za dlouhé období po nás. My, kteří píšeme tento dopis, právě prožíváme velmi nejisté období dramatických a mnohdy tragických událostí pandemie, výrazných klimatických změn, mezinárodního napětí i aktuálního ohrožení existence života na celoplanetární úrovni.

Avšak jako unitáři máme a tímto dopisem vyjadřujeme naději, že lidstvo toto těžké období přežije a že tyto naše řádky budou číst svobodní a tolerantní lidé, kteří již překonali a moudře vyřešili podstatné problémy, jejichž řešení my teprve obtížně hledáme.

Věříme, že naši následovníci budou mít příznivé podmínky pro spirituální rozvoj a uvádění poznatků z vlastní duchovní cesty do praxe. Věříme, že v duchu toho nejlepšího z tradice unitářství budou vytvářet vzájemně se podporující tolerantní a přátelská společenství, která budou významným celospolečenským přínosem.

Uvědomujeme si, že Vy, Vaše prostředí i atmosféra Vaší doby bude velmi odlišná od toho jaká je naše současnost a jací jsme my,

avšak věříme, že unitářské pojetí hodnoty každého života, přírody a hodnoty člověka a jeho neopakovatelného životního příběhu a duchovního potenciálu bude nejen aktuální a nosnou devizou i v budoucnosti, ale bude nabývat stále více na významu i mimo rámec unitářství, neboť toto přináší hodnoty umožňující trvalou udržitelnost důstojného života lidského společenství.

Vzhledem k tomu, že Vás oslovujeme z Obce unitářů v Brně, přejeme Vám rovněž možnost pokračovat v tradici náboženství, které bylo základem a důvodem vzniku naší obce a které naši předchůdci charakterizovali takto:

„Naše náboženství má člověka neustále posilovat, povzbuzovat a pomáhat v jakkoliv těžké situaci. Náboženský člověk má vždy dost odhodlání každou situaci správně řešit, nikdy se necítí opuštěný, neboť ví, že v jeho nitru je Bůh, který ho neustále zve ke spolupráci, k vítězství a k vyššímu vývoji. Naše náboženství je vděčnost za život, radost a posila v každé době.“

KONEC NENÁVISTI

Daniel Novotný

Jde si takhle ulicí a všechno ho sere. Otravuje, irituje a udělal by to desetkrát líp. Co mu je po těch lidech, věcech... celý je to divný... a začne nenávidět. Tohle je blbě, tohle taky tohle...

...vydělí se ven. Koukne na svět: a on tam vlastně není! Jsou tam sice ty domy, stromy, lidé... ale mimo. Nechtěl je. Je jen on sám a jeho nenávist. To je to jediné co zůstalo v jeho světě: zkouší se dotknout stromu u cesty - no, sice se jeho ruce něčeho dotknou, ale jakoby byly v rukavicích, nemá přímý kontakt. Zkouší zavolat telefonem: nikdo to nebere, jsou v jiné rovině, žejo. Když se takhle bytost vydělí, je to, jakoby nebyla: no ale ona pořád je. Je se svou nenávistí ke Všemu, které nemůže popřít, Všemu, které stále je... strašně sama.

"I kdyby mě ti lidi srali a nadávali, aspoň by byli se mnou..."

No tak počkat. Logiku do toho: nenávist tedy je, když si myslíme, že všechno je špatně: že ta ulice (ta zašpiněná, příliš normální ulice) tu nemá být. Nic že nemá být. Naopak tedy... naopak tedy... láska: no, ta by mohla, aspoň její část, kterou je schopen v tomto stavu pochopit,... mohla znamenat, že to, co tu je, tu tak má být... je to správně tady a teď.

Tak se rozhlíží a postupně akceptuje do svého světa věci kolem sebe... aspoň ty nejbližší, co nejméně serou... kousek po kousku. A náhle je zpátky. Jen tím, jen tímhle je zpátky: v nijakém světoborném stavu, ale alespoň v normální situaci, kdy lidi i věci třeba i serou, ale i to může být dobře.

ZÁŘIVÁ

Daniel Novotný

ve slunečním světle
není moc dobře vidět
jakákoli jiná
záře

LÁN SLUNEČNIC

Jarmila Plotěná

Pozdravil mne hlas z hlubin a temný mrak mizí.
SVĚTLO mne vítá, prodlévám v jeho svitu.
SVĚTLO se dotklo centra mého bytí,
hlas věčnosti mne povolává k vnímání věčných světů.
Velí mi vyvarovat se beznaděje.
Chci slyšet hlas z hlubin.
Chci prodlévat ve Světle,
Pane Věčnosti.

Vždy určitý typ člověka zanechá po sobě světlou nezapomenutelnou stopu. Je to člověk – věřící, člen určité církve, či vyznavač určitého náboženství?

Co mají vlastně společného nepřehlédnutelní lidé, přátelské krásné osobnosti?

JE TO PEVNÁ CESTA ŽIVOTEM,
JE TO SVĚTLO NĚJAKÉHO KRÁSNÉHO IDEÁLU,
KTERÝ JE NESE A POMÁHÁ JIM,
ZA TĚŽKÝCH ŽIVOTNÍCH SITUACÍ.
IDEÁL, KTERÝM SVÍTÍ NA CESTU JINÝM, SVÉ RODINĚ,
PŘÁTELŮM, STUDENTŮM,
IDEÁL, O KTERÉM NEMUSÍ MLUVIT,
ALE KTERÝ PRAKTICKY ŽIJÍ – PŘITAHUJE.
TAKOVÍ LIDÉ MÍVAJÍ MNOHO PŘÁTEL.

Takovým ideálem, vštěpovaným od dětství žil pan

VLADIMÍR VENRUBA

Měl 2 syny, 2 vnuky, 2 vnučky, 1 pravnučku a 4 pravnuky, z nich nejmenším jsou 3 a půl měsíce. Učitel jazyků na Gymnáziu na Táborské, později ředitel ZDŠ na Řehořově ulici.

Za normalizace byl odvolán, neboť se nepohodnul se stranou a vládou. Ke škodě školství a vzdělávání pak pracoval v Zetoru v dělnickém povolání.

Od dětství byl unitářem, zastával různé funkce:

- Knihovník a archivář Obce Unitářů v Brně
- Knihovník a archivář Obce Legionářů
- Vytvářel usnesení při valných shromážděních OUB
- Byl navržen na jmenování významným členem NSČU (bohužel bude jmenován in memoriam)

Narodil se v roce 1931, jeho maminka byla v té době členkou přípravného výboru brněnské obce. Pamatoval si ještě přednášejícího Dr. N. F. Čapka, který jezdil z Prahy. Jeho přednášky byly plné naděje a optimismu.

Chodil do nedělní školy ses. Magdaleny Doležalové, 1. předsedkyně OUB. Vzpomínal, že unitářství ho ovlivnilo hlavně obecnou morálkou, chováním, dodržováním slibů a zejména TOLERANCÍ.

Také vzpomínal, jak si za protektorátu unitářské rodiny pomáhaly. Přál nám mír, demokratický systém a toleranci.

FRAGMENTY DUŠÍ

Radovan Lovčí

„Myslím, že už naskočím do provozu a zítra vyrazím bádat do ‚vědárny' v Plzni!" říkám jedné ze svých ošetřujících lékařek při poslední kontrole po víc jak měsíčním silném zánětu průdušek.

„No vy jste se zbláznil! Na spadnutí je zákaz vycházení. S vaším stavem plic a průdušek nechci slyšet, že zrovna vy jste si někde uhnal covida. Z vás by taky mohl být těžký případ. Uvědomujete si, proboha, že tohle není obyčejná chřipka? Umírají na ni dokonce zdravotníci, jako jsem já, a pacient nás může i smrtelně nakazit."

„Tak normální chřipka to není, ale vezměte si vliv médií, která to ještě přifukují a...," snažím se namítat...

Nedomluvil jsem.

„Rozhodně to nepodceňujte, zrovna vy s vaší mizernou imunitou! A nechci slyšet, že jste byl někde v MHD. Žádná Praha, žádná Plzeň, žádná města! Zůstaňte na venkově, kde je málo lidí! Je vám to jasné?"

„No dobrá," rezignuji nakonec. Lékařkám a maminkám se neodporuje...

*

Přichází zákaz vycházení. Lékařka měla pravdu. Domlouváme se doma, co dál s nákupy a jinak. Pro nutné nakupování v Plzni, které nelze pořídit v našich venkovských Plasech, se obětuje nejmladší bratr. Taky je astmatik, ale v domě je na tom se zdravím pořád ještě nejlépe. Doma však nesedí. Jako řidič pracující v potravinářství jezdí dennodenně do terénu, předává si zboží s cizinci (Italy nevyjímaje), kteří rozvážejí potraviny do dalších států a mají zatím stran překračování hranic výjimku. Kdyby od některého štafetově převzal covid, ani bychom se nedivili. Ale z médií by měl člověk dojem, že od Italů, v jejichž vlasti je aktuální zdravotní situace nejzoufalejší, jsme již neprodyšně izolováni a žádné výjimky neexistují...

A nejvíc teď všude chybějí ochranné pomůcky. Žádné respirátory či v lepším případě respirátor na dvoudenní použití využívaný celé týdny – to nyní patří ke klasice ve státních i privátních provozech. U nejmladšího bratra je to stejné. Nikdo současnou situaci nečekal, zásoby nejsou.

A k tomu se přidávají jiné nepříjemnosti. Kdo nyní na veřejnosti kašle, je ihned podezřelý. Že však množství nově kašlajících přineslo nutné, ale nepřirozené nošení roušek, zatím nikdo příliš neřeší. My, kteří máme astma či alergii a pokašláváme a posmrkáváme pořád, už si preventivně dáváme vyrábět výstražné placky pro nošení na klopách svrchních šatů, aby se nás okolí nebálo a snížili jsme riziko živelného lynče... Má placka nese vševysvětlující nápis: *„Jsem silný alergik a astmatik. Pokašlávám a posmrkávám 365 dní v roce. S virózou mezi lidi nechodím.“* Kamarádka a unitářská duchovní z Liberce, Sofie Pavala, používá decentnější řešení. Na roušce nebo respirátoru nosí připnutou plastovou kytičku, znak alergiků. Má speciálně vyrobená placka přijde Sofii *„moc velká a ukecaná“*.

Co teď? Bez práce sice nejsem a nemohu říci, že bych trpěl nicněděláním. Ovšem zůstávám odříznutý od mých velkoměst, kolegů, přátel i dalších lidí. Dávají se dohromady první dobrovolníci, budou nosit penzistům nákupy. S lítostí nabídku zapojit se odmítám, ale je mi stydno. Jako člověk na pomezí mezi 4. a 5. křížkem si ještě nepřijdu tak starý.

Vzpomenu si v té chvíli na povodně na Moravě v devadesátém sedmém. Bylo mi dvacet, končil letní semestr na pražské „fildě“. Nikdo mne nepobízel. Nabídnul jsem se hned římskokatolické charitě a jelo se s pomocí na Moravu. Domů jsem vzkázal, že zůstanu část července v knihovně a dorazím do mých domovských Plas později. Nač budit doma obavy, že se při pomoci ještě někde utopím? Nechal jsem si podobné zážitky pro sebe, ať levá ruka neví, co dělá pravá. V tomto období činím prvně v životě výjimku. Jaksi na omluvu...

Na druhé straně sebekriticky uznávám, že má pomoc nebyla stoprocentně nezištná. Roli vždy hrála i zvědavost. Touha být na místě, kde se děje něco mimořádného. Člověk tak zároveň pomáhal i zkoumal cosi pro něj dříve neznámého přímo v terénu.

V podobných situacích jsem však obyčejně míval strašný pech, přinejmenším navenek. Vypomáhal jsem jako mladík pražské charitě již dříve, s pomocí pro Bosnu a Hercegovinu, kde se ještě místy střílelo. Měl jsem do těchto oblastí vycestovat jako doprovod se zásobou nábytku a šatstva, ale nakonec to nevyšlo. Mrzelo mě to, ale co se dalo dělat.

Asi se mi tehdy v krvi ozývaly geny společné s mým strýcem Josefem Huttarym (1841–1890). Předkové Huttaryů se přistěhovali do Čech z Maďarska, část rodiny se poněmčila, část počeštila. Horkokrevný strýc Josef, jediný žák a přítel malíře Jaroslava Čermáka (1830–1878), se

stal velkým českým vlastencem. S Čermákem procestoval kus Evropy a v Černé Hoře se dokonce účastnil bojů s Turky. Údajně chvílemi běhal s flintou po tamních kopcích, a jindy maloval probíhající bitvu. Nehledě na riziko, že ho přitom někdo zastřelí, črtal skicy z bitevní vřavy na papír, a možná i na plátno. *„Magor,"* řeklo by se dnes. – *„Ale to byl prostě náš Jozífek,"* pravili by na omluvu mí už zesnulí příbuzní. A měl navíc z pekla štěstí.

O cestu do válečné vřavy jsem se pokusil ještě jednou. V mých devatenácti létech jsem se nabízel Šimonu Pánkovi z organizace Člověk v tísni jako dobrovolník pro dovoz pomoci do Čečenska, kde se tehdy válčilo. Šimon mě ale utnul velice rychle: *„Jeden mladík nám tam nedávno zůstal. Je ti 19. To je málo. Heleď, přijď, až ti bude aspoň 21! A dřív se neukazuj!"*

Když mi bylo konečně 21, už jsem měl jiné plány a do Člověka v tísni jsem nedorazil. Tehdy u mě zvítězilo praktické hledisko. Měl jsem rozepsanou svoji první knihu a zároveň magisterskou práci – a riskovat kulku do hlavy se mi kvůli ní nechtělo. Chtěl jsem ji dopsat. Spisovatelská vášeň zkrátka zvítězila a ukázala se jako nejsilnější. A v dalších létech se mi zhoršily průdušky a plíce a s tím už se do terénu, kde člověk bivakuje ve všelijakých poměrech, prostě jen tak snadno vyrazit nedalo.

A teď trčím doma, zatímco jiní nosí penzistům nákupy. Je mi trapně. Ještě že Tereza Čermáková s Davidem Růžičkou, Vláďou Gardavským a dalšími písmáky „dala do kupy“ web s básněmi, povídkami a fejetony Střediska západočeských spisovatelů. Alespoň skrze něj může člověk něčím malým přispět společnosti, a třeba ji trochu pobavit. Nakonec možná dobře, že mě Bosna s Čečenskem v mládí minuly. Bylo by teď na webu o jednoho autora méně, kdo ví...

*

Covid mě zatím nesežral, ale co kdyby? Žijeme jako v ruské ruletě. Lékařka má pravdu. Obyčejná chřipka to není. S těmi, kdož to urputně hájí, už se nehádám. Nemá to cenu. Kdyby šlo o obyčejnou virózu, jsou totiž obrázky z dnešního New Yorku nebo severu Itálie desítky let běžným jevem, který každoročně sledujeme nejen v televizi! Stačí použít logické myšlení. Na druhé straně, ti, co si říkají, že jde jen o chřipku, jsou na tom vlastně dobře. Jejich urputná autosugesce se jim nejspíše vyplatí, až je covid opravdu skolí. V mozku si totiž nainstalovali program, že o nic vážného nejde. A tohle placebo bych rozhodně v rámci léčby nepodceňoval, ač jinak nemíním fušovat do práce lékařům a lékařkám. (A

jen mezi řečí – zrovna mě napadá, že v zájmu genderové vyváženosti bych mohl pro příště použít jednotné označení – „lékařstvo". Nezní to špatně, že?)

Vážím si jich a je mi jich líto. Léčím se léta u několika specialistů. Dřívější legrácky některých z nich jsou fuč, všichni jsou vážnější než jindy, někteří se bojí o život. Také sestry. Neskrývají to. Jeden můj známý lékárník se dokonce psychicky zhroutil a bojí se navrátit do práce… Dříve utěšovali oni nás, své pacienty, teď občas musíme my je...

Sám jsem utekl hrobníkovi z lopaty už tolikrát, že pokud bych nyní náhodou umřel, nebudu tomu věřit a budu se i jako duch pokládat nadále za živého. Již jsem toho přežil dost – několik kolapsů, pár nekontrolovaných pádů na zem či nábytek kvůli výkyvům tlaku, v dětství noční astmatické jízdy s kyslíkem a hučící sanitou do plzeňské „fakultky", v patnácti létech mě od zasypání obří horou dřevěných palet dělil jen zlomek vteřiny, v devatenácti málem utonutí v bažině, před dvěma léty „ufiknutý“ kus slinivky a kvantový stav trvající ¾ roku, než mi s jistotou vyloučili „raka“, který by mě poslal velmi rychle do márnice. Vlastně už jsem na rádobysmrtelné situace trénovaný a možná je to vlastně projev štěstí podobného tomu Josefovu, kdo ví...

Už jsem si také dávno zvykl, že od dětství cítím blížící se smrt příbuzných a rodinných příslušníků i na občasné předtuchy, které mě či blízké mají varovat před nebezpečím a životními nepříjemnostmi. Loni v říjnu přišla další z nich.

Takové předtuchy bývají zřídkakdy verbální, spíše jsou pýthické a vícesmyslné, jako komplexní myšlenka či rychlá intuice, již musíte správně dešifrovat skrze pocity, které vám v mžiku předá. Psal se konec října 2019, šel jsem právě na tetin pohřeb a v duchu jsem si stěžoval, že mi o rok dříve zemřeli tři dobří známí, v roce 2019 pak tři příbuzní. Šest pohřbů za dvě léta – to už je nějak moc, ne? A náhle mi přišla vize bezpočtu černých rakví (naskládaných na sebe do obří pyramidy) a cosi jako varování: „Teď si remcáš kvůli šesti pohřbům, ale další rok jich bude tolik, až to nikomu nebude příjemné. A ty si taky dávej pozor!" Myšlenka podobně přísná, jasná a úsečná, jako bývala moje teta, s níž jsem se měl už jen symbolicky záhy poté rozloučit na hřbitově v pražských Olšanech.

Vlastně to beru jako tetin posmrtný vzkaz – navzdory skeptikům, kteří podobné věci pokládají za nesmysly či blázniviny. Nepokládám se za senzibila, abych mohl podobné zážitky tahat z rukávu na potkání. Ale když

už jednou za čas přijdou, mám dávno ozkoušené, že fungují. A to je pro mne podstatné.

Vytěsnil jsem tuhle podivnou vizi z hlavy a teprve po několika měsících, když jsem spatřil záběry s naskládanými kupami rakví v Itálii, mi začala dávat smysl. Má teta mimochodem zemřela v domově důchodců, kam jsem chtěl po čase zajít návštěvou za stařečky, jež jsem tam potkával spolu s ní. Před pár týdny ho zasáhl covid. Několik penzistů zemřelo, mezi nimi můj úctyhodný kolega-historik profesor Křen, jiní jsou ve špitálech. Na informace jako nepříbuzný nemám nárok. Ale je mi jasné, že některé tváře už nikdy nepotkám... Prostě obyčejná chřipka, že... kterou – mimochodem – má téměř stoletá tetka pár měsíců před smrtí prodělala tamtéž a bez větších potíží. A nezabila ji tehdy, ani nikoho ze spolubydlících...

*

Nemám nic podcenit. Dobrá. Tak si překládám onen „tetin posmrtný vzkaz". Je vhodné být připraven na vše, pro každý případ. Kdo ví, co bude za měsíc nebo za tři kvartály? Takže je rozhodnuto. Konečně si udělám pořádek ve svém archivu, respektive archivech, kterých mám doma, vyjma toho svého, hned několik. Už žádné odkládání! Mimo mne se v tom obřím guláši písemností nikdo další nevyzná a bez mého natřízení by mí dědicové vše nejspíš vyhodili do kontejneru... Nebojím se smrti, ale poctivě přiznávám – mám pořádný strach z rizika zničení nasbíraných archiválií...

Má vysněná archivařina mi doma na Plzeňsku coby řemeslo po fakultě nevyšla. Nepadl jsem do oka vedení žádného z místních archivů, snad s výjimkou jednoho, které však bylo záhy vypovězeno kvůli věku do starobního důchodu a jehož příslušníci už mi pak nemohli nijak podpořit. Přesto se po léta označuji alespoň za „soukromého archiváře". Občas totiž zachraňuji pozůstalosti po lidech tvůrčím způsobem činných, jejichž písemnosti by pozůstalí dali s klidem vyvézt na skládku, anebo spálili doma v kotli...

Ano, archiváři i historici jsou pro široké okolí často nepochopitelní podivíni, kteří jsou schopni týdny, měsíce, ba roky a celá desetiletí trávit v kupách písemností – a ještě je to plně uspokojuje a oni se v tomto prostředí cítí upřímně šťastní. Jen ten, kdo si tímtéž sám prošel, dobře ví, kolik pokladů, ba novinek a věcí širší veřejnosti neznámých, se dá v takových písemnostech vybádat o osobách veřejně známých, politicích, spisovatelích, vědcích, novinářích etc. Těžko by se psala čtivá kurikula

našich předních spisovatelů, kdyby nám po mnohých z nich nezůstaly stohy korespondence, konceptů či nikdy nevydaných literárních děl a kdyby neexistoval všetečný blízký přítel či archivář, který vše v patřičné chvíli zachránil a zachoval pro budoucnost.

Ne nadarmo používají archiváři svůj oblíbený bonmot, který zní: „Važ si svého archiváře, protože ten tě může vymazat z dějin!" Ano, ale může vás do nich také významněji zasadit a uchovat cosi z vás samých pro další generace.

To, co po veřejně činných postavách zůstává, to jsou vlastně fragmenty, zlomky jejich duší a duševna, které se dochovalo v naší materiální sféře pro budoucnost. Už si, pravda, nikdy nepromluvíte osobně s takovým Karlem Jaromírem Erbenem či Boženou Němcovou. Leč můžete s nimi hovořit alespoň nepřímo, skrze jejich vydaná díla a také díky korespondenci či jiným dokumentům, v nichž nám odhalují kus sebe, své bolesti, plány či myšlenky.

I navenek sucharský vědec se před vámi někdy nečekaně promění v obyčejného muže plného vášně, když v jeho pozůstalosti, krom všech jím sepsaných odborných spisů, najdete také fascikl milostných listů určených budoucí paní choti. A že ony listy mohou být někdy i velmi peprné a obtížně publikovatelné! A jindy se další osoba, navenek prostá jakéhokoli srdečna, před vámi při čtení jejího soukromého deníku změní v bytost až neuvěřitelně empatickou a sensitivní, často tajně pomáhající bezpočtu potřebných osob okolo, ale zároveň si přísně hájící svou zevní masku a mající strach projevit své city též navenek.

Blíží se první májové dny. Zákaz vycházení se chýlí ku konci a já mám s jazykem na vestě „dotřízeno". Namísto obřích krabic od banánů odpočívají nyní v mých skříních i okolo nich malé archivní krabice. Sedí zaplněné pěkně jedna na druhé, doplněné instrukcemi, co s nimi, kdybych už je nestačil předat některému archivu za života sám.

Samozřejmě, že ještě rád aspoň dvě tři dekády na matičce Zemi pobydu, když mi to bude „shůry" povoleno. A vy jistě taky, a možná máte někteří stran dožití dokonce vyšší aspirace. Ale znáte to: „Pomni, člověče, neznáš dne ani hodiny!" Tetino varování tedy nepodceňuji. Ostatně natřídil jsem poctivě i kus její pozůstalosti a občas jsem svou tetu poznával zcela jinou, nežli ji pamatuji, ne horší ani lepší, ale novou, s mně dříve neznámými stránkami její osobnosti.

Zkrátka jsem prožil zákaz vycházení sice v izolaci od živých lidí, zato pospolu s pozoruhodnými duševními úštěpky těch, kteří už nás dříve

předešli na druhý břeh – a bylo to hezké, milé a poučné. A na onu „druhou stranu" dnes vzkazuji jediné: *„Děkuji vám všem za milou společnost prožitou s fragmenty vašich duší!"*

Poprvé publikováno na webové stránce Střediska západočeských spisovatelů 11. 5. 2020; https://zaspisvir.webnode.cz/l/radovan-lovci-fragmenty-dusi/

PRO POZOROVATELE OBLOHY

Jarmila Plotěná

Luna nezvykle veliká
za mraky zrakům uniká,
když vykoukne jak pecen chleba,
rychle vyfotit je třeba.
"Tak foť se pěkně, Měsíci,
jsi dnes jak klenot zářící."
"Jsem pro.vás krásná v tyto dny,
však fotka jak obraz abstraktní."

Ať třeba fantazie přispěje,
"reálno" i tak divné je,
umění obé spojuje,
sny a "skutečnost" zamíchá,
až jejich hranice zaniká,
přes máju proniká do Ticha.

meč

proniknout takhle
přímo do podstaty problému
co důležité není
odseknout pryč
zůstane
jen jádro, esence
a ta pak
zasvítí v jinak věčné noci

Daniel Novotný

doplnění od *J. Plotěné*:

držet meč je v naší moci?
Neb připravit terén
a čekat
v čisté chvíli
pak nezůstat bez pomoci?

DVA VELKOLEPÉ MOTIVY V JEDNOM PŘÍBĚHU

ANEB JAK SE MŮŽE V ZATMĚNÍ ROZSVÍTIT

Milan Klapetek

Slavíme narozeniny, založení a vznik kde čeho, málo kdo však ví, že podle jednoho dávného příběhu se 28. května zrodila filosofie, a poněvadž je to matka či dokonce snad přímo sestra vědy, pak vlastně má důvod k slavení i ona! Thaletovi se toho dne potvrdil jeho výpočet a došlo skutečně k zatmění Slunce! Ta historie je dost možná trochu složitější, protože Thales se to asi sám naučil u Babylonců, a také kdo ví, jak to s tou předpovědí opravdu bylo, či kolik jich bylo, ale, jak říká jedno italské úsloví „I kdyby to nebyla pravda, je to dobře vymyšleno“. Thaletovým primátem by bylo to, že tuto naplnivší se předpověď či dokonce výpočet deklaroval jako důkaz i příklad toho, že lidský rozum Nús a řád vesmíru jsou napojeny na stejný program, mohou si rozumět, a bůh Slunce Helios je tam více méně jenom figura, poslouchající ono něco nad sebou. A s tím „něčím nad“, s Ananké neboli Nutností, je Thales, a potažmo člověk, jedna ruka. Těžko říci, zda je to tak jednoduše „dobrá zpráva“, ale zajímavá zpráva to byla určitě. O tom, že Řekové přesunuli množství dějů do oblasti Nutnosti, se kterou je člověk rozumem schopen komunikovat, jsme již mluvili, takže tento motiv můžeme odložit jako relativně vyřízený.

Je tu však ještě jeden motiv, a to ona bitva u řeky Halys, která probíhala právě v den onoho zatmění. Je to poměrně známá řeka (i když jistě ne tak, jako třeba Svratka), protože právě o ní je rovněž řeč v jedné typické pýthické věštbě z Delfského prognostického ústavu: „Překročíš-li řeku Halys, zničíš velkou říši“. Lýdský král Kroisos si tento jistě draze zaplacený expertní posudek vyložil tak, že má vítězství v kapse, ale v tom se tragicky spletl. Řeč byla totiž o té jeho říši, a nikoliv o té, kterou on sám hodlal zničit. To však bylo až o pár desetiletí později. Nyní zde bojují Lýdové a Médové, a spravedlivá věc je samozřejmě, jako vždycky, na obou stranách. Ta válka už trvala patnáct let, ale tehdy se ovšem ještě neválčilo non-stop. Právě při jedné z bitev této války, o které se soudí, že byla rozhodující, se najednou uprostřed dne zatmělo Slunce. Těžko říci, jak by takový úkaz působil na vojska dnes, ale kdo někdy viděl a zažil zatmění Slunce, potvrdí mi asi, že to je zážitek nezapomenutelný. Zažil jsem jedno ne-úplné, a stačilo to. Ono přízračné šero uprostřed dne, onen

zvláštní, nazelenalý přídech skomírajícího srpku slunečního svitu, to rozhodně nepatří mezi všední okamžiky. Tenkráte to vojska obou stran svorně vyhodnotila tak, že jim bohové důrazně doporučují, ať už toho kočkování konečně nechají a jdou dělat něco užitečného. A tak se také stalo, a válčící strany uzavřely mír.

Na rozdíl od vědeckosti Thaletovy předpovědi je toto reakce nevědecká, ba přímo pověrečná. Zatmění Slunce je přece přírodní úkaz, a žádná informace nějaké vyšší inteligence v ní není! Tak nějak by nám to pravděpodobně vysvětlil i každý člen spolku skeptiků Sysifos. Vidět v přírodních dějích a událostech znamení a informaci, to je právě znak nevědeckého a předvědeckého myšlení. Jinak řečeno, je to myšlení pověrečné, a to bylo jako takové vyhubeno osvícenectvím a vědeckou revolucí. Jenže, to je to, oč zde vlastně běží, či, jinak řečeno, odpusťte, že budu onen jejich pověrečný výklad a jejich reakci na něj poněkud hájit. Je to sice těžce „out“, ale omlouvá mne snad pouze to, že jsem teolog, a ten má nevědecký výklad a připisování významu kdejakému nevědeckému materiálu přímo v popisu práce.

Nuže, v onom přízračném temnu slunečního zatmění se bojovníkům na obou stranách paradoxně rozsvítilo. Člověk velikost svých problémů i slávy obvykle poměřuje mírami, které má kolem sebe. Takto měřeno se jim jevilo, že válka je spravedlivou a nutnou odpovědí na to, co se jim stalo. Jenomže najednou se zatmělo Slunce. Kdybych o této události napsal hru (plánuji to na některou další kurňavirovou krizi a homeoffice), tak by do zděšeného ticha potemněle nazelenalého vojenského ležení, vidoucího místo Slunce jen temnou skvrnu, jeden statečný bojovník zoufale zařval: „Volové, vždyť my jsme vlastně takhle maličcí! Co tu blbneme?“ Člověk nemusí být vůbec pověrčivý, aby si v takové chvíli uvědomil lidskou nepatrnost a zranitelnost a přešla ho pýcha a roupy. I ty válečné. V uvažování obou bojujících stran nemusí jít o žádnou pověrčivost, nýbrž o to, že zasadili svoje myšlení do širšího, kosmického kontextu, a v jeho rámci jim ze všeho vyšlo to, co posléze udělali. I když předtím měli jistotu, že jde o kdovíjak svatý boj, najednou v tom šeru viděli, že je to pouhá žabomyší válka, při které, jak říká vtipný aforismus, jsou právě ti úplně stejní volové na obou stranách. Válka je nesmysl, žijeme všichni pod jedním Sluncem, na kterém jsme závislí! A to je vlastně nakonec ještě „vědečtější“ úvaha, než nějaká královská uražená ješitnost, která byla příčinou té jejich války.

Vážení přátelé, slyšet a rozeznat informaci v tom, co nás „náhodou potká“, to jistě může být bláhové, od černé kočky až po rozsypanou sůl. Byly však časy, kdy byl člověk luštěním takových znamení doslova posedlý. Mělo zásadní význam, zda někdo kýchl nalevo či napravo od vás, nebo kterým směrem letěl po obloze první pták, kterého jste po vyjití z domu zahlédli. Výklad takových znamení, to byla ve starém Římě docela prosperující živnost. Traduje se jedna příhoda, kdy se zákazník na příslušného experta obrátil s tímto dotazem: myši mně sežraly boty. Jaký to má věštebný význam? Expert pokýval hlavou a řekl: „Patrně žádný, ale dozajista by to zásadní sdělný význam pro vaši budoucnost mělo, kdyby se to stalo obráceně“.

Události, které člověka „náhodou“ potkají ho mohou upozornit na některý zapomenutý aspekt, mohou mu poskytnout jiné měřítko, a mohou tak změnit jeho uvažování a pohled na situaci. „Byl jsem smutný, že nemám boty. Vtom jsem potkal člověka, který neměl nohy:“ Ten beznohý chudák, to je informace, měnící hodnocení situace v mysli toho bosého člověka. Jdete spustit realizaci nějakého úžasného projektu, a při vycházení z domu šlápnete do psího exkrementu. Nevolá to snad po tom, abyste si řekli: „Kleteˇ, já v tom svém projektu napevno počítám s několika předpoklady, které naprosto nejsou jisté, spíše naopak. Není toto h...o, které jsem přehlédl, upozorněním, abych to ještě přehodnotil? Vždyť mně to ukazuje, že já ani nevím, do čeho šlapu!“ Jedna studentka práv se mně jednou svěřila s jedním zážitkem. Měla jít ten den na velmi těžkou zkoušku. Vstala, pustila rádio, a první, co se z něj ozvalo, byla píseň se slovy „málo ví, málo zná…“ To rozhodlo. Tu zkoušku si odložila, a soudila, že udělala dobře. Někdy se takové vnímání a vyhodnocení připisuje intuici. V budově univerzity v New Yorku visely v každém patře požární předpisy a zaujala mne tam jedna větička. Byla tam, mimo jiné, řeč o tom, že kdo zpozoruje požár, je povinen se pokusit ho uhasit. Této povinnosti je, jak tam stálo, zproštěn, když to zřejmě není v jeho silách, nebo se také nemá vystavovat riziku „když mu něco říká, aby to nedělal“.

Je koronavirová krize nějakou podobnou informací? Je nepochybné, že ať dopadne tato událost jakkoliv, budeme o něco chytřejší, jinak řečeno, budeme vědět něco, o čem jsme předtím neměli tušení. Ono je však ale možno se zeptat i takto: Budeme moudřejší? A být moudřejší, to by znamenalo „přečíst“ tuto událost trochu jinak, než je běžné. Není to všechno, za čím se ženeme, úplně vedle? Není na čase si uvědomit onu

zranitelnost lidského bytí na světě, křehkost naší kultury a vratkost přírodních systémů, na kterých jsme závislí? Je nezpochybnitelná pravda, že kolaps civilizací je v lidských dějinách všední záležitost, a že se vždy nějaká menší část její populace zachovala a založila jinou kulturu, která trvala dále. To je jistě nadějné a potěšující, to je dobrá zpráva, zejména pro tu odepsanou větší část, která se toho tak nějak nedočká. Neměli bychom přehodnotit priority, hodnotová měřítka i filosofické interpretace lidského bytí, které staví na předpokladech, které nemáme v hrsti? Třeba to, že jsme vládcové světa, mající právo si z přírody udělat zdroj surovin a odkladiště odpadu a podřídit vše svým ekonomickým zájmům a kalkulacím? Jen tak na okraj a pro zajímavost - biblická kniha Deuteronomium obsahuje i zákaz ublížit při obléhání města ovocným stromům, protože ony s těmito lidskými šílenostmi přece nemají nic společného.

K moudrosti tradičně patří i rozeznání „znamení času“. Neupozorňuje tato událost na nějaký deficit v našem myšlení a jednání? Nevolá to po přehodnocení některého předpokladu, na kterém je postaven smysl a cíl našeho počínání? Není něco jinak, než jak si tvrdošíjně myslíme? Kdysi mělo každé město i jiná pospolitost někoho, kdo měl tento segment na starosti a odborně ho zpracovával. Nevím, zda naše kultura něco takového má… V Bibli je řeč o tom, že světu bude dáno „znamení proroka Jonáše“. Není to tak úplně snadné místo k výkladu, ale jisté je, že Jonáš byl nějakou dobu doslova na pokraji smrti, a to obrátilo směr jeho cesty. Ve starých kulturách existovaly úřady, které sledovaly tato znamení, a zkoumaly, zda se některé nevztahuje k budoucnosti říše. Nebyla to služba lehká a jednoduchá, tato prorocká služba byla někdy i rizikovým povoláním. Věda, a to zejména věda pozitivisticky laděná, má však svůj jeden základní článek přímo v tom, že z toho, co je, nelze nikterak odvozovat, co by být mělo. V jednom filosofickém almanachu to bylo ilustrováno onou anekdotou o muži, padajícím z okna ve 120. patře mrakodrapu, který když letí kolem třetího patra, tak si ještě tak sám pro sebe klidným hlasem říká: „Mohu říci, že to jde nad očekávání hladce!“ Ano, jde to hladce, nebo dokonce nad očekávání hladce, což když slyším, vybaví se mně vždy právě onen vtip. Být slepý a hluchý vůči znamením, zašifrovaným v událostech které nás potkávají, to není tak úplně moudré. Rozeznání a výklad těchto znamení je však vysoce odborná a zodpovědná záležitost.

Už jsem měl hotový závěr, který mě ale poté, co jsem si to po sobě přečetl (dělám to nerad, ale někdy přece), vidím, že je sem potřeba nutně ještě něco dodat a vložit. Být vnímavý na řeč, kterou se mnou a ke mně mluví svět kolem mne, to není jen tak. Je v tom asi i notný díl smyslu pro poesii – to když v sýkorce, která mně sedne na parapet vidím a slyším pozdrav, kterým mne příroda vítá do nového dne. Když jsem bez větší úhony přežil náraz automobilu, slyšel jsem v tom: ještě jsi tu potřeba, počítá se s tebou, buď si toho vědom. Tato komunikace je jakýmsi vyšším patrem člověkova bytí a vnímání. Jde však o to, že je to komunikace podobná lehkému přísvitu či jemnému pavoučímu vláknu, jsou to sdělení úplně jiného typu než přípis od finančního úřadu. Asi bych nikomu nedoporučoval, aby se o této své poetické korespondenci s vesmírem někde moc mluvil a zejména se o ní zmiňoval před psychiatrem, díval by se na vás určitě divně. Nu a pokud byste to měli až tak, že k vám přímo hlasem mluví kredenc nebo vás nějaký neodbytný hlas ve vaší hlavě nabádá, abyste hodili po sousedovi sekeru, pak bych právě radil za tím psychiatrem jít. To už je něco úplně, ale úplně jiného.

Od zatmění Slunce a bitvy u řeky Halys 28.května roku 585 př.n.l. jsme se dostali dost daleko. Ačkoliv, vlastně ani tak moc ne – to, co oni prožívali u té řeky, to my prožíváme v různé podobě stále, a nyní zejména. Co nám to říká? Jde o umění si ono sdělení vyložit. Jako obvykle jsou zde dvě scestí a dvě krajnosti. Ta lepší cesta bude někde mezi a především nad slepou pověrečností a vědeckopozitivistickou relativní slepotou. Něco by o tom asi každý měl a mohl vědět, pouze nevím, v rámci jakého předmětu a jak by se to podalo, aby bylo jasno, že je to látka, utkaná z pavoučích vláken… Zkusíme na to získat grant. Dnešní člověk žije v odkouzleném světě plném mrtvých němých věcí a slepých přírodních zákonů. Možná nám chybí trochu něčeho, o čem je možno číst v jedné básni německého poety Hölderlina a co připomíná filosof Heidegger. Nazývá se to tam v českém překladu „bydlet básnicky“, rozuměj – bydlet básnicky v tomto světě. Bydlet básnicky znamená vnímat svět jako místo, plné kouzel a symbolů, kde za realitou našich všedních dnů je ještě další, ve které jsou mýtopoetickým jazykem napsány příběhy přátelství, dobra, lásky a krásy, příběhy objevování, poznání a hledání toho všeho. Kosmos je dýchající bytost, svět má srdce, a člověk je hrdina, hledající živou vodu. Věci jsou obdařeny lidskou řečí a oslovují nás. Poetické bydlení musí být spojeno s jeho sestrou, kterou je humor, a pak je i silnou ochranou proti nepřátelsky nenávistné napruženosti, která se jinak snadno člověka zmocní. To

všechno poetické ovšem člověk popřel, zavrhl a zahodil, oslněn a oslepen tím, co lze nahmatat, zvážit, spočítat a se ziskem prodat. Třeba nám koronavirus připomíná, ať se pro trochu toho básnického bydlení na světě vrátíme. Je však potřeba naučit se s tím přiměřeně zacházet (aby si i z toho zase někdo neudělal výdělečný pověrečný kšeft, či naopak, duchamornou vědu se vzorci), ale na to bude ten grant.

Začnu na tom pracovat, jak říkala moje teta, některý týden po neděli. Budou-li znamení příznivá, pochopitelně.

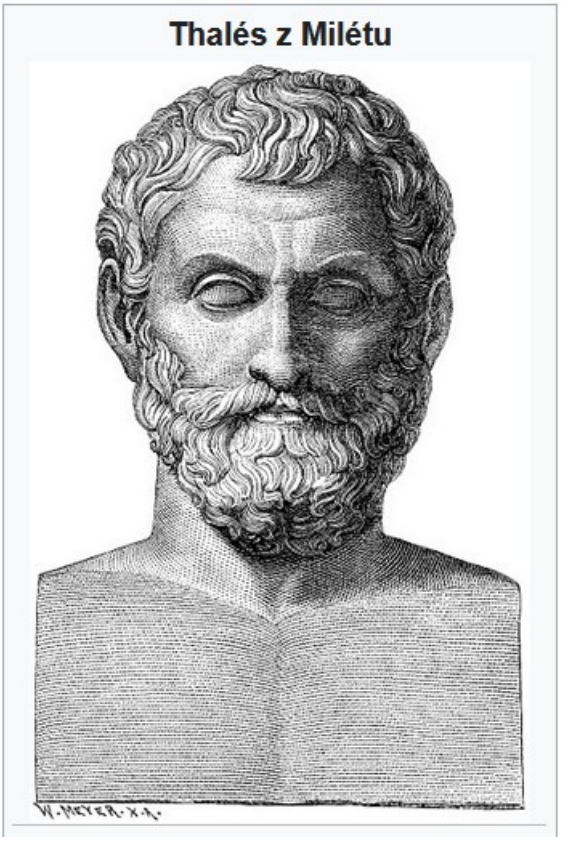

AKTUÁLNÍ?

z unitářského bogu Pospolu

Jarmila Plotěná

Mnohé filozofické systémy, které by jinak spíš odporovaly různým duchovním učením, přece jen se s nimi v něčem shodují. Dalo by se říct, že ani nemohou jinak. Nemohly si totiž nepovšimnout neustálých proměn života a dění na Zemi i ve Vesmíru.

Nic zvláštního? Běžně člověk přece vnímá změny v přírodě, střídání ročních dob, svoje vlastní proměny… Jsou ovšem období, kdy učení o nestálosti nabývá zvláštního významu. Avšak o naší současnosti by se dalo říct, že nestálost a pravděpodobnost zcela radikální proměny, ba až k zániku, nabývá obzvláště zvláštního významu. Až takového, že se dají jen obtížně psát aktuální články. Napíšeš a už je neaktuální.

Herakleitovo „Nevstoupíš dvakrát do stejné řeky“ vyvolává představu stále rychleji valících se vln. Avšak zdá se, že přiléhavější je představa dávkování kečupu. Tak tentokrát ani filozofové ani duchovní nauky, ale sám život nás učí hledat to, co je stálé.

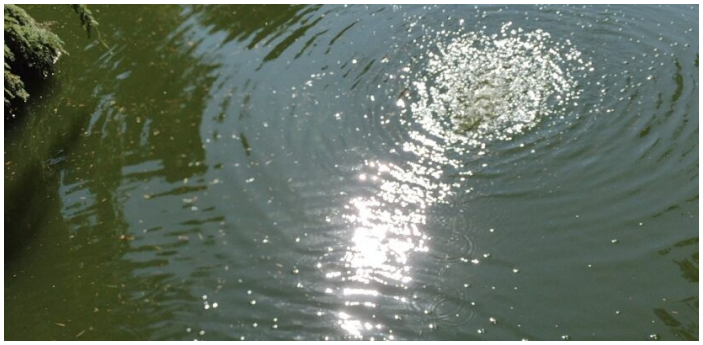

Pozorovatel
plave mezi vlnami
suchý jak slunce.

Pelco

OMLUVA

Vážení přátelé,

letošní rok byl pro mne osobně i pro naši obec mimořádně náročný. Začali jsme výstavou ke 100 letům unitářství, která bohužel proběhla ve stínu ruského vpádu na Ukrajinu. Aby problémů nebylo málo, tak naše obec v létě dostala výpověď z nájmu na Staňkově ulici.
Děkujeme všem, kdo pomáhali při stěhování výstavy a stěhování obce.

Současně se omlouvám za extrémní zpoždění časopisu Poutník, toto jsme v psychickém náporu a při záplavě ostatních povinností nezvládli.

Pavel Sedlák

NAŠE NOVÉ SÍDLO

Obec Unitářů v Brně
Milady Horákové 13
602 00 BRNO

Sídlíme v budově Finesta naproti tramvajové zastávce „Náměstí 28. října“, ve druhém patře v místnosti 213.

Bankovní spojení
naše číslo účtu zůstává stejné:
1347674359 / 0800
(platné v roce 2022)

Více informací a tipů se dozvíte na facebooku, na našich webových stránkách, nebo na stránkách Unitarie:

www.facebook.com/UnitariaBrno

brno.unitari.net

Stránky NSČU, odkud se dostanete také ke stránkám jiných obcí:

www.unitaria.cz

Můžete nám také napsat na mailovou adresu:

unitaria.brno@seznam.cz

Nebo navštívit blog unitářských duchovních:

pospolu.unitaria.cz

Vydává Obec unitářů v Brně. Redakční rada: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná, Bc. Daniel Novotný, Ing. Pavel Sedlák